

Atitudini antirevizioniste în Gorjul perioadei interbelice

**GHEORGHE NICHIFOR
și DANIELA NICHIFOR**

Intrată în prima conflagrație mondială pentru eliberarea teritoriilor aflate sub ocupație străină, România își realiza această operație seculară prin jertfa de sânge a ostașilor și prin acțiunea lucidă a conducătorilor ei. Reântregirea națională a dat împlinire identității de conștiință și viață a tuturor românilor, a tuturor celor ce trăiesc pe aceste meleaguri, a descoperit firea istoriei.

Locuitorii Gorjului, care au luptat și s-au jertfit pentru înfăptuirea României Mari,¹ au receptat cum se cuvine mărețul eveniment. La câteva zile după istorica adunare de la Alba Iulia, ziarul „Românismul“, condus de eminentul luptător pentru unitate Națională Ștefan N. Bobancu,² publica o emoționantă relatare de la fața locului.³

Istoriografia noastră, îndeosebi prin C. Kirilescu, a analizat și interpretat în mod obiectiv evenimentele de la granița româno-maghiară și româno-sovietică, în contextul transformărilor ce aveau loc în țările vecine.⁴ Concluzia este că chiar de la începutul perioadei interbelice au existat atitudini revizioniste, care urmăreau fie discreditarea hotărârilor Conferinței de pace de la Paris, fie pur și simplu revenirea la statutul antebelic. Acestea vor spori, ra-

dicalizându-se, îndeosebi după apariția regimurilor totalitare în unele state europene.

În presa gorjeană au apărut în 1919 numeroase relatări despre mersul evenimentelor din Transilvania. Articolul „Barbariile ungarilor“, realizat de Șt. Bobancu, relatează despre sălbăticiile provocate de aceștia în zona pe care o controlau. „Aceste bande — informa ziarul „Românismul“ — întreținute de guvernul unguresc, plătindu-i fiecărui bandit 100 de coroane pe zi, prădează, torturează,ucid, ard de vii pe rug, spânzură și împușcă, scot ochii, îngroapă de vii pe români: bărbați, femei, copii, preoți, învățători, ofițeri țărani, pun premii pe capetele intelectualilor, mai ales ale preoților“.⁵ Circa 40.000 le români se refugiază în munți și păduri, drept pentru care o comisie britanică a fost trimisă să ancheteze aceste acte.⁶

La Sibiu a fost prins un atentator maghiar care urmărea să-l asasineze pe trimisul mareșalului Foch, ceea ce a condus la puternice manifestații românești.⁷ Un val de indignare a stârnit în Gorj vestea morții la moșia din Selagiu a bătrânului luptător pentru unire Gheorghe Pop de Băsești.⁸ „E vremea — scria același Ștefan Bobancu — să-și vină politicienii în fire, până mai e timp, ca nu cumva România Mare să iasă de la Congresul păcii șubredă, iar vechiul Regat discreditat și lipsit de orice prestigiu“.⁹

Ample relatări întâlnim în presa gorjeană cu privire la operațiunile armatei române în Transilvania și Ungaria. Momentul atingerii Tisei a fost sărbătorit cu mare entuziasm la Tg.-Jiu, datorită și efortului depus de autoritățile locale precum și a înțelegerii corecte a dimensiunii evenimentelor de către populație. În înștiințarea adresată de Prefectură, locuitorii erau chemați să fie prezenți în număr cât mai mare „pentru a sărbători acest mare act care constituie întruchiparea visului nostru de veacuri“.¹⁰

Este îndeobște cunoscută intenția Rusiei Sovietice de a colabora militar cu guvernul de la Budapesta, condus de Bella Kun, V.I. Lenin urmărind chiar o joncțiune cu armata acestuia în nordul României. Complexitatea evenimentelor pune în primejdie actele istorice îndeplinite de poporul român în cursul anului 1918. Prefectul Gorjului I. Minov ordona tipărirea în 500 de exemplare a unei înștiințări prin care populația să fie liniștită cu privire la zvonurile despre situația îngrijorătoare din Basarabia. „În toate ținuturi-

le — se spunea în document — domnește ordinea și liniștea desăvârșită.. Invităm dar toată populația la liniște și ordine și să muncească din toate puterile pe ogoare, și în mod intensiv, nelăsând nici un petic de pământ“.¹¹

În august 1919 gorjenii erau informați să „glorioasa oștire română a intrat triumfătoare în Budapesta, capitala asupritorilor de 1000 de ani ai neamului românesc de peste munți“.¹²

Despre prezentarea către opinia publică din Gorj a incidentelor de la granița de est avem de asemenea numeroase indicii. Se relatează astfel în ianuarie 1919 despre ciocnirile dintre trupe românești și ucrainene pătrunse pe teritoriul Basarabiei în regiunea Hotinului,¹³ iar în martie despre operațiunile din regiunea Novaci — Iașca, soldate cu respingerea agresorilor peste Nistru.¹⁴

Se constată în același timp intensificarea manifestărilor revizioniste antiromânești din partea bulgarilor.¹⁵ Existau informații cu privire la încintarea unui grup de naționalitate bulgară în vederea obținerii sprijinului din partea Ungariei pentru desprinderea Dobrogei din teritoriul național. Ziarul „Secera“ din Tg.-Jiu solicita o anchetă serioasă pentru a se pune capăt unor astfel de manifestări.¹⁶

Pentru normalizarea relațiilor româno-sovietice în anul 1924 a avut loc la Viena o conferință, soldată însă fără rezultate pozitive întrucât „delegația rusă n-a recunoscut alipirea Basarabiei la România“.¹⁷

O dimensiune a stării de spirit antirevizioniste ce domnea în Gorj în perioada interbelică ne-o oferă și o analiză, chiar extrem de sumară, a evoluției electoratului. Se constată că, în general, populația județului, cu drept de vot, nu a fost atrasă de organizațiile extremei drepte, ce se inspira de regulă din arsenalul ideologic al unor state fățiș revizioniste.¹⁸

Sporirea actelor de violență din România comise de Garda de Fier, instalarea hitlerismului la putere în Germania, consolidarea relațiilor dintre Italia fascistă și Ungaria hortystă și politica revizionistă a acestora au stârnit îngrijorare în rândul opiniei publice din țara noastră. O activitate rodnică în cercuri largi ale populației a desfășurat Liga Antirevizionistă Română, născută ca o reacție a instinctului de conservare a neamului românesc, împotriva pro-

pagandei revizioniste a unor țări vecine ca Ungaria și Bulgaria.

Liga s-a constituit într-o organizație la nivel central în decembrie 1933, la începutul anului următor căpătând personalitate juridică. Din Comitetul Central făceau parte personalități de seamă ale vieții politice și culturale românești cum ar fi: Miron Cristea, C.I.C. Brătianu, Stelian Popescu, Silviu Dragomir, C. Banu, C. Băcaibașa, C. Daniel, Dragomir Hurmuzescu, Oct. Goga, Alex. Lepedatu, dr. N. Lupu, G. Marinescu și alții. Remarcăm faptul că primul comitet județean a prins contur încă din mai 1933 la Năsăud, sub conducerea profesorului Iuliu Moisil, eminentul om de cultură și duplător pentru unitatea națională, care ani de zile s-a identificat cu interesele Gorjului.¹⁹

Atitudinea antirevizionistă a opiniei publice gorjene este demonstrată de o serie de acțiuni cu caracter de masă care au avut loc în acești ani. Elocventă este puternica manifestare de la Tq.-Jiu din 28 mai 1933, „Aceasta a fost o grandioasă manifestațiune — scria ziarul „Gorjeanul“ — spre a protesta împotriva celor care cred în nebunia lor, că actuala hartă a Europei s-ar mai putea schimba și că popoarele cu tradiție și civilizație mai pot fi din nou roabe neamurilor mongolo-teutonice, redusă azi în hotarele ei fi-nești“.²⁰

În continuare ziarul reproduce cuvântările participanților, din care se remarcă prin conținutul profund patriotic cea a lui Miron Constantinescu, președintele Secțiunii locale a Ligii Culturale.²¹

Informații cu privire la activitatea Ligii Antirevizioniste Române în Gorj obținem din interesanta lucrare monografică publicată de Ilie Iscrulescu²² la Aninoasa, unde se află o editură sătească se pare unică în România.²³ Dascăl rural erudit, participant la războiul de întregire a neamului ca sublocotenent în Regimentul 58 infanterie Gorj, acesta relatează despre activitatea Subsecției Ligii Antirevizioniste din Valea Gilortului. „Istoria — scria învățătorul — va vorbi cândva despre aceste asociațiuni patriotice, ce spontan au luat ființă, chemate să afirme prin manifestațiuni în lung și latul țării că drepturile noastre asupra Ardealului și a tuturor ținuturilor românești revenite la sânul patriei mume, sunt de veci și că agitațiunile șoviniste ale neastâm-

păraților unguri sunt fără nici un temei. Prin astfel de asociațiuni se întreține focul sacru al iubirii de neam, se formează conștiința națională, se cultivă solidarismul și se unifică sufletele nației, făcând astfel pe dușmani să înțeleagă că „nici o brazdă“, nu se va mai înstrăina din hotarele firești ce providența și jertfa ni le-a redat“.²⁴

Subsecția, constituită la 28 decembrie 1934, cu sediul la căminul cultural „Bibescu-Vodă“ din Aninoasa, grupa locuitori, îndeosebi intelectuali, animați de o fierbinte dragoste de neam și de țară. În anul următor, la 14 aprilie, a fost organizată o grandioasă adunare la care au luat parte numeroși cetățeni, precum și Gh. Lungulescu, secretar general al Ligii, Miron Constantinescu, președintele secției județene, revizorul școlar I. Bădescu, ziaristi etc.²⁵ „Tot ce Valea Gilortului a avut mai select și conștient a luat parte în fruntea a sute de săteni și sătence veniți din toate satele vecine. Muzica militară a Regimentului 18 Infanterie Gorj, cuvântările înflăcărate și pline de avânt, corurile patriotice ale căminului, ale tinerilor premilitari și ale școalelor primare din regiune au făcut să vibreze adâncuri sufletești, să nască elan și abnegație, dovada capacității de jertfă mâine, dacă împrejurările vor cere“.²⁶

O altă puternică acțiune cu caracter antirevizionist, democratic, a avut loc la 24 martie 1936, din inițiativa Partidului Radical Țărănesc, condus de Gr. Iunian, fiu al acestor meleaguri. Din pieptul celor peste 15.000 de locuitori, adunați la Tg.-Jiu, au răsnat viguroase lozinci împotriva fascismului și războiului.²⁷

Evenimentele internaționale au luat însă un curs periculos, culminând cu izbucnirea celui de-al doilea război mondial la 1 septembrie 1939. România s-a resimțit puternic datorită politicii conciliatoriste a marilor puteri, criza accentuându-se mai cu seamă după încheierea pactului Molotov — Ribentrop.²⁸ În acest climat tulbure țara noastră s-a aflat singură, fiind nevoită să cedeze în vara anului 1940 importante teritorii Uniunii Sovietice, Ungariei și Bulgariei.

Această dramatică situație a provocat în Gorj un puternic val de indignare, așa cum reiese din articolul „Azi nu, d-le conte“, realizat de publicistul Gh. Lăscăteu. „Când scriu rândurile de față — se destăinuia acesta — jumătate din trupul Ardealului nostru scump și drag va fi căzut ia-

răși sub stăpânire... Minte refuză să priceapă cum s-a putut înfăptui această nemaipomenită nelegiuire. Dictatul de la Viena e tot ce-a putut să conceapă o minte omenească mai absurd".²⁹

Cu valul de refugiați din teritoriile ocupate a sosit în Gorj Iulia Savatte, devenită învățătoare la Tismana. Revelatoare asupra stării de spirit ce domnea pe aceste meleaguri este emoționanta mărturisire pe care o face presci la 20 noiembrie 1940: „Îngenuncheată în praful gliei tale, Ardeal răpit, ți-am zis adio și cu smerenie am sărutat pământul tău sacru... Am plecat, dar tu m-ai urmărit, te-ai divizat... în sufletele tuturor care ți-au părăsit pământul și cu icoana ta ne îmbălsămezi durerea... Ardealule, leagăn milenar al celor mai subline dureri, plâng că te-am părăsit...“³⁰

Atrasă în războiul hitlerist, România a găsit resurse, datorită forțelor sănătoase din interior în frunte cu regele Mihai, să întoarcă armele împotriva Germaniei și Ungariei. În ciuda contribuției însemnate la scurtarea războiului, despăgubirile și clauzele ne-au fost net defavorabile.

Din nou Basarabia, nordul Bucovinei și Cadrilaterul treceau în componența Uniunii Sovietice și Bulgariei știrbind Marea Unire înfăptuită cu atâtea sacrificii.

NOTE:

¹ Gh. Nichifor, **Din activitatea societății „Mormintelor Eroilor” — Gorj**, în „Telegraful Român”, Sibiu, Anul 136, Nr. 37—38 și 39—40/1988 din 1 și 15 octombrie 1988.

² **Idem**, **Generația Marii Uniri**, în „Gazeta Gorjului”, An XXI, nr. 3609 din 4 decembrie 1988.

³ Gh. Nichifor, Oct. Ungureanu, **Marea Unire — reflectată în gazeta gorjeană „Românismul”**, în *Gazeta Gorjului*, An XXI, nr. 3608 din 3 decembrie 1988.

⁴ C. Kiriteșcu, **Istoria războiului pentru întregirea României, 1916—1919**. Ed. a II-a, vol. III, Edit. Casei Școalelor, București, f.a. p. 349—351, 385—502.

⁵ „Românismul”, Tg.-Jiu, An IV, nr. 13 din 7 februarie 1919.

⁶ **Ibidem**.

⁷ **Ibidem**, nr. 15, din 21 februarie 1919

⁸ **Ibidem**, nr.14, din 16 februarie 1919

⁹ **Ibidem**, nr. 17, din 7 martie 1919

¹⁰ Arh. Șt. Tg.-Jiu, Fond Prefectura Gorj, dos. 1/1919, f. 407

¹¹ **Ibidem**, f. 218—221

¹² „Românismul”, An IV, nr. 26, din 7 august 1919

- 13 **Ibidem**, nr. 12 din 31 ianuarie 1919.
- 14 **Ibidem**, nr. 17, din 7 martie 1919
- 15 **Ibidem**, nr. 23 din 8 mai 1919
- 16 „Secerea”, Tg.-Jiu, An IV, nr. 7 din 3 februarie 1921
- 17 „Gorjanu”, Tg.-Jiu, An I, nr. 3 din 10 aprilie 1924
- 18 **Alegerile comunale în țară**, în „Gorjanul”, An III, nr. 8, din 25 februarie 1926; Cezar Avram, **Alegerile parlamentare din 1927 și Pompiliu Tudoran. Gorjul în contextul electoral al Olteniei din cel de-al patrulea deceniu (unele considerații statistice)** în „Litua — studii și cercetări”, Tg.-Jiu, 1892, p. 263—281 și 294.
- 19 I.P. Tuculescu, Iuliu Moisiș, Ștefan Bobancu și V. Rola Piekarski **Trei „ași” culturali din trecuta generație a Gorjului**, în „Amicul Tinerimei”, Tg.-Jiu, An XII, din februarie 1940
- 20 „Gorjanul”, An X, nr. 19—20, din 25—31 mai 1933
- 21 **Ibidem**
- 22 Ilie Iserulescu, **Monografia comunei Aninoasa, județul Gorj**, Craiova 1935.
- 23 Silviu Ardeleanu, **Tradițiile culturale ale comunei Aninoasa trebuie continuate**, în „Gazeta Gorjului”, An XVIII, nr. 2432 din 17 februarie 1985
- 24 Ilie Iserulescu, **Op. cit.**, p. 46
- 25 **Ibidem**
- 26 **Ibidem**
- 27 „Colcana”, Tg.-Jiu, august, 1974
- 28 **Raptul stalinist**, în „Flacăra”, An I (serie nouă) nr. 13, din 28 martie 1990
- 29 „Gorjanul”, An XXII, nr. 35, din 24 septembrie 1940
- 30 Gh. Nichifor, **Odiosul dictat...**, în „Gazeta Gorjului”, An XXI, nr. 3496, din 23 iulie, 1988